

Атанас Христов Далчев е роден на 12.06.1904 г. В Солун. Баща му е адвокат, учител по турски език в Солунската гимназия, депутат в турския парламент. От 1908 до 1912 г. семейството на Далчев живее в Цариград, през 1913 се премества в Дедеагач, а през 1914 се преселва в София. Далчев завършва Първа мъжка гимназия, а после и философия в Софийския университет "Св. Климент Охридски" (1927). В края на 1927 г. заминава за Рим, но не остава дълго там, а пътува из цяла Италия, за да задоволи живия си интерес към живописата и скулптурата. През 1928 г. напуска Италия, заминава за Франция и се установява в Париж до 1929 г. Посещава и Лондон. Връща се в България, работи известно време като учител в Горна Оряховица и като преводач. През 1936-1937 живее отново във Франция - в Тулуза - но пътува из цялата страна. През 1938 г. става учител по български език в

Цариград, после е училищен инспектор (1939-1940) и директор на прогимназия в София (1940-1944). След 9.09.1944 г. е началник на отделението за обществено възпитание при Министерството на информацията. (След като комунистите укрепват властта си, отделението е закрито едва ли не с единствената цел да бъде уволнен Далчев.) От 1947 до 1952 г. той се издържа с преводачески труд. От 1952 до 1965 г. е редактор в сп. "Пламъче".

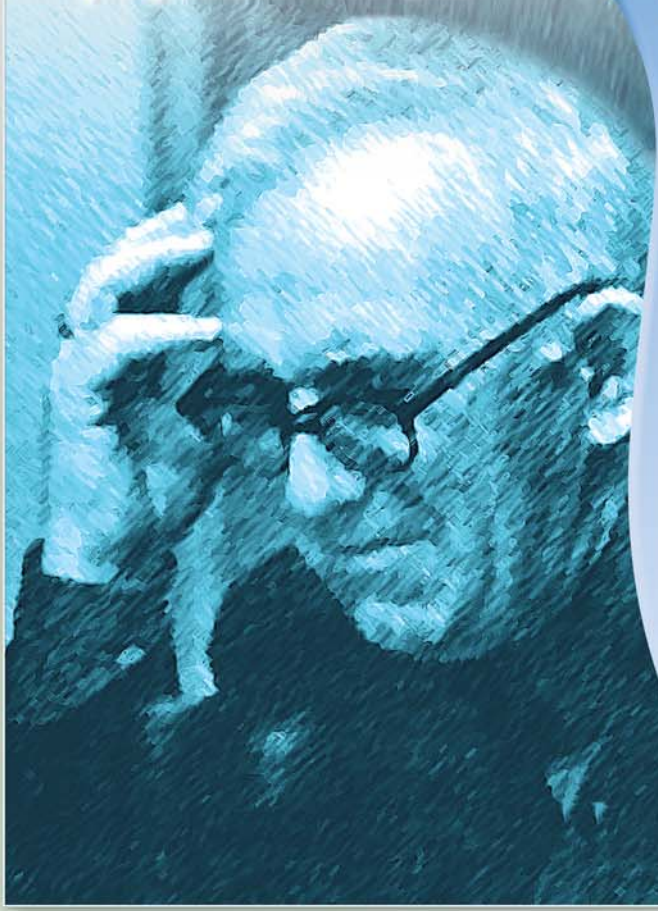
За пръв път печата стихове през 1923 г. В сборника "Мост". Сътрудничи в сп. "Хиперион" през 1923-1924 г., в. "Демократически преглед" - 1924, "Изток" - 1926, "Стрелец" - 1927.

Умира на 17.01.1978 г.
(Речник на българската литература. Т. 1, С., 1976 г.)

Първите произведения на не малко значими автори са белязани със знака на отрицанието, а често и на бунта: против предходниците и против установени обществени порядки. Атанас Далчев не прави изключение. Той е сред най-активните рушители на символистичната "кула от слонова кост", а има набито око и за най-дребните проявле-

От „Дяволско“

Атанас
ДАЛЧЕВ

ния на реалния живот. Грозното и несправедливото го изпълват с болка и възмущение, а понякога и с дълбоко отчаяние.

Резултат на подобно отчаяние е стихотворението му "Дяволско" (написано през 1927 г.). Тук лирическият герой е на прага на самоубийството, самотата му е физически осезаема. За него е невъзможно да се впише в един свят на автомобили, кръчми и публични домове. Не може дори да си представи, че хората са негов братя. Сред тях се чувства ни повече, ни по-малко "ненужна, жалка мърша". Неговата изповед: "...аз имам всичко, моя е смъртта/ и аз ще се изплеза на света,/ обесен върху черния прозорец", е в състояние да потресе и най-закоравялото сърце.

Подобни демонични мотиви забелязваме и в ранни творби на Далчев. "Къщата" (1925) има за начало стиха: "сам дяволът я сякаш дал под наем." И никак не е чудно, че на такова прокълнато място се появява сянката на "мъртвия, когото преди девет дни заровиха".

Всъщност до края на живота си Далчев е убеден в съществуването на невидим духовен свят. В стихотворението си "На един приятел" (1976) той твърди: "Обезлюдените места са неспокойни,/ със призрци е пълна всяка стара къща."

Обстойният анализ на творбите му след "Дяволско" показва, че с това стихотворение

авторът сякаш се е освободил от някаква дълго трупана обίδα. Мотивите за отчуждението и самотата продължават да присъстват в поезията му, но вече не са толкова драстични и крайни: "Съдба" (1927), "Любов" (1927), "Камък" (1927). През същата година Далчев пише и своята "Молитва" - една от най-стойностните творби с подобна тематика в цялата ни нова литература. Стихотворението е приглушен стон на изтерзаната душа, тих вопъл към Бога за помощ.

*Аз не помня, аз не съм видял
минаха ли моите години?
Ти не ме оставяй да загина,
Господи, преди да съм живял.*

*Изведи ме вън от всяка сложност,
научи ме пак на простота:
да отдавам сетния петак
от сърце на срещнатия просек.*

*Да усещам своя радостта
на невинното дете, което
първите снежинки от небето
сбира със отворена уста.*

След срещата с Божията милост Далчев се връща с нова сила към живота, за да се превърне в истинско благословение за националната ни култура.

цава скулптурата на ангел, издигната на "Шартърската катедрала / Върху зелената стреха".

След тази среща с Божията милост той се връща с нова сила към живота, за да се ожени и да стане баща на четири деца; да напише още, наистина малко на брой, затова пак запомнящи се стихотворения; да създаде прекрасните си "Фрагменти", които имат по-висока стойност от цяла лавица учебници по литература и етика. Всъщност да се превърне в истинско благословение за националната ни култура. Още приживе Далчев намира възторжени почитатели в Европа. Неголямото му по обем творчество ни представя достойно пред европейската културна общественост.

до „Ангела на Шартър“

*И без свян да мога да говоря
с простите на прост неук език...
Научи ме, Господи Велик,
да живея като всички хора.*

Далчев получава отговор на молитвените си слова. Песенното "Пролет" (1928) е първото му истински жизнерадостно стихотворение. Оттогава демоничното изчезва от неговия творчески натюрел. Център на художествените му търсения си остава човекът, но вече изчистен от тъмната мистика. Болките пак са болки, съчувствието на автора обаче е органично проявление на неговата същност.

Десетте години, след като написва "Дяволско", са най-интензивният период в живота на Далчев. Той завършва университета и търси своето място под слънцето, пътува из Европа (по-продължителни са престойта му във Франция), трупа впечатления.

През 1937 г. едно продължително физическо неразположение го хвърля в отчаяние: поетът си внушава, че е болен от рак. Тежки мисли го измъчват, когато спира пред Шартърската катедрала, още повече, че малко по-рано някакъв лекар е попарил изцяло надеждите му за благоприятен изход. И тогава Бог - най-съвършеният Лечител - прави Своето чудо с Атанас Далчев. Поетът дълго съзер-

Атанас Далчев си остана докрай в традицията на православно християнство. Имах неочакваната възможност през ранната пролет на 1976 г. да го посетя в дома му (благодарение на една, тогава много млада, бургаска поетеса). Макар че разговорът ни беше предимно на литературни теми, той намери подходящите думи да ни загатне, че атеизмът, който тогава бе държавна политика, вреди сериозно на духовността. Далчев бе мъдър и проницателен - съзнаваше, че общението с Бога е дълбоко личен процес. "Семинарията е изглежда мястото, дето човек най-лесно може да изгуби Вярата си." Така написа той, предполагам с усмивка и тъга едновременно, в своите "Фрагменти".

Убеден съм обаче, че големият поет е запазил непокътнатата своята Вера във Великото спасително дело на Иисус Христос.

Манол Манолов